

n. pr. Carpzon in Kristof Frölich von Frölichsbürg, se pridružujejo bogoslov- nemu naziranju, Za čarovništvo so se

ogrevali v enaki meri katoliški in protestantski pisatelji.

Dr. med. Alfred Froelich

Novo mamilo in njegovi učinki

Mehiški čudežni kaktus — Barvna domišljija — Sanje o poslednjih rečeh — Zanimivo poročilo dr. Alfreda Šerka.

Profesor Lewin v Berlinu je odkril čudno mamilo. Daje ga po njem imenovana vrsta kaktusa Anhalonium Lewinii, ki je doma v Mehiki in ki ga je neki mehiški pisatelj šestnajstega stoletja krstil na azteško ime peyotl. »To mamilo daje moč, pali prepirljivost, preganja strah in občutek lakote in žeje.« Še danes nočejo mehiški domačini izdati krajev, kjer raste ta rastlina, katere posušene, v ploščice narezane glavice prodajajo pod imenom »meskalnih gumbov«. Meskalni gumbi igrajo pri mehiških Indijancih veliko ulogo; uživajo jih pri svojih verskih svečanostih med plesom in petjem.

Bistvena lastnost učinkovanja peyotla je v pozabi obdajajočega sveta in v ustvarjenju novega notranjega doživlja, v katerem doživljaš iluzijo in prevaro čutov tako močno, da jo imaš za resnično. To sanjsko življenje traja več ur in ga ne kali občutek tesnobe, ki se kaj pogosto pojavi pri uživanju kokaina in hašiša. Razpoloženje je vznemirjeno in opojeno je ves prevzet po občutku prečudne duševne in telesne aktivnosti.

Prevare čutov popisujejo poznavalci tako, kakor da vidiš vse stvari v mamljivih barvah, v bajnem lesku in pravljici raznolikosti. Po peyotlu opojen človek je naslikal svoje stanje takole:

Videl se je, kakor bi bil v brezkrainem migotanju nežno prepletajočih se barvnih arabesk in pojavov, zdaj udušenih od temnih senc, zdaj v kipečem soju; oblikujoče se pojave so bile ljubke in mnogoterne, včasih geometrični liki, včasih menaje se s krogli, kockami, trikotniki z žoltimi pikami, iz katerih so se vili srebrni in zlati trakovi, pestrobarvni tapetni vzorci, preproge, temni čipkasti filigrani na višnjevem ozadiju, tudi kvadratni vzorci, ki so bili kakor spredeni z valovitimi zlatimi nitkami, sive, zelene in rumene zvezde in druge, ki so sijale nalik svetlobnim refleksom žlahtnih kamnov, šareno svetlikajoči se

kristali, tudi krajine in polja, pestra ko barvni žlahtni kamni, in zraven barvasti pritlikavci, bajna bitja. — Neki drugi pa je dejal:

»Hvala bogu, pri popolni pameti sem! Videl sem tako lepe stvari: to morajo videti zlatarji in umetniki, ti bi dobili krasne vzorce.«

Zdravnikov poskus

Neki zdravnik popisuje tako-le poskus, ki ga je napravil na samem sebi z meskalinom (tako se imenuje čista snov, ki jo dobivajo iz čudežnega kaktusa):

Videl sem se v prečudno svojevrstno dimenzioniranem prostoru, gledal sem ob sebi nizdol, videl sem tudi zofo, na kateri sem ležal, toda drugega ničesar — vse ostalo je bila popolna praznina. Bil sem na samotnem otoku in sem plaval v etru. Vse na mojem telesu je bilo brez teže. Onkraj praznega prostora — soba je bila kakor da je zunaj njega — so mi oči gledale najfantastičnejše slike. Zelo sem se vznemiril, potil sem se in spet prezebal in neprestano sem se moral čuditi. Brezkraini hodniki s krasnimi zaostrenimi loki, prečudno pestre arabeske, groteskni okraski. Vse to se je menjavalo, valovalo, vstajalo in razpadalo, vstalo spet v novih oblikah, zdaj splahnelo v ravnino, zdaj se izgubljalo v prostoru, zdaj spet v nedoumljivi, brezkončni perspektivi. Otok z zofo se je utrnil, nič več se nisem zavedel telesnega bitja, ampak me je obhajal naraščajoč, v neizmernost se stopnjujoč občutek, kakor da se razblijam. Obšla me je velika napetost, nekaj velikega se mi je imelo razodeti. Videti bi imel bistvo vseh stvari, vse zagonetke sveta so se mi imele razkriti.

Ta zdravnik je nejasno zaslučil dva velika svetovna sistema, ki sta bila v večni medsebojni borbi, sprva v divji brzini, potem pa polagoma prehajajoč v umerjenejši ritem. Objemal ga je čedalje jasnejši občutek ovoboditve. V tej

nadi, da bo doumel vse, je zdravnika zmotilo njegovo lastno škripanje z zobmi, krč v mišicah njegove čeljusti. Presodil je, da stoji sredi porajanja svetov tik pred rešitvijo najvišjih in poslednjih svetovnih zagonetk, in je moral iznenada zadvomiti o možnosti poslednjega doumetja. Tedaj ga je premagala utrujenost in so ga obšle fizične bolečine.

Poročilo dr. Alfreda Šerka

Dr. Alfred Šerko, profesor medicinske fakultete na ljubljanski univerzi, opisuje nad vse zanimivo svoja doživljanja, potem ko si je vbrizgnil pod kožo dve desetinki grama meskalina. Barvne privide slika tako kakor drugi opazovalci, mimo tega pa navaja še svojevrstne prevare čutov, ki jih je opažal na lastnem telesu. Ko je v omami pokojno ležal v udobnem naslanjaču, se ga je mahoma polastilo občutje, kakor da se mu je eno stopalo osamosvojilo in odtrgalo od noge, čutil ga je, kakor da leži odrezano poleg amputirane noge, pri tem pa je odrezano stopalo, ki je vzlic temu spadalo k lastnemu jazu, imelo neko čudno dvojno občutje. Potem ga je spet obšel občutek, kakor da se mu je obraz obrnil v zatilnik, trebuh mu je prešel v mehko, tekočo gmoto, obraz je dobil orjaške dimenzije, ustnici sta mu nabrekli v neizmerna svitka, roki sta mu nekam čudno odreveneli ali pa sta se mu raztegnili v dolgi opičiji okončini. Potlej je nastala čudna zmeta, kakor da se mu je glava ločila od telesa in da plava prosto v zraku pol metra za tilnikom; občutil jo je, kakor da v resnici plava, a da je vendar zvezana s telesom.

Ko je dr. Šerko govoril, se je zdelo, da tudi glas prihaja od zadaj. Njegov drugi občutek je bil, da mu je telo prerezano na dvoje, spodnja polovica da leži na trebuhu, zgornja na hrbtu — in ta varljivi občutek mu je ostal vso noč.

Še bolj čudne so bile pretvarjalne zmote, udje so se mu pretvarjali na neverjetnejše načine: noge so se zobljkovale v sklede, v spirale in zavojke, spodnja čeljust se mu je kljukasto zvila v podobo paragrafa. Pol ure je imel, če je stal ali hodil, živ občutek, kakor da mu trup plava v zraku in da je izgubil stik z nogami, pri hoji se mu je zdelo, da so mu roke lesene in da ne spadajo k trupu, očem so se lastne roke videle tuje. Po vsakem poskusu s trupom meskalinom je dr. Šerko trpel na ne-

spečnosti, od katere ga je šele v jutranjih urah odrešil kratek spanec; potlej pa se je počutil nenavadno svežega in je bil, čudno, neverjetno neobčutljiv za učinke alkohola.

Zelo pogosto tožijo od meskalina omamljeni ljudje o mrazenju: »Počasi jame prdirati v telo neznanski mraz, pravcať kovinski mraz.« Zbude se tudi druga čudna občutja: »Občutek obleke mi postaja nad vse neprijeten, tišče me stvari, ki jih imam v telovnikovem žepu, sleherni pogreško čutim, ki jo je napravil krojač.« Ali: »Prvič v življenju čutim, da imam na hrbtu naramnice.« Gibanje postaja težko in naposled sploh nemožno: »Kmalu potem, ko sem začel mešati juho, mi je le-ta postajala pod žlico gostejša in togejša, in iznenada nisem mogel premakniti žlice ne naprej ne nazaj.« Drugi zdravnik je mislil, da ima kitajsko nogo ali konjsko kopito, ki mu sega le do srede čevlja. Včasih se izpremenita čut za vonj in okus: »Moj vonj je tako občutljiv; prava sreča, da sicer ni tako fin, ker bi ničesar ne jedel: vselej bi namreč vedel, ali se je kuharica umila z milom in s kakšnim.« Ali: »Vse je brez duha in barve kakor voda, samo lastna slina je izrazito okusna in dobra. Če bi bila slina vino, bi si je naročil steklenico.« Mnogotere so zaznave sluha: najprej čezmerna občutljivost, ropot avtomobila se čuje ko divna orkestrska godba, tihi, neizvestni šumi ko daljni zvoki, potem spet začuješ divli semanji hrušč.« In drugi: »Menil sem, da slišim orkestralno glasbo, ki iz nje najbolj udarjajo pavke in gosli. V nasprotju s prijetnim in zamolklim značajem prejšnjega petja se je zdaj v prečudni harmoniji mnogih inštrumentov dvignila iznad vsega opajajoča in vrisajoča fanfara.«

Pri vsem tem je sicer zavest v splošnem ohranjena, toda jasno se kaže izvestna utesnitev; omamljen od meskalina ne zavzameš nikakega opredeljenega stališča do doživetij in se zadovoljiš s tem, da samo ugotavljaš. Nemo-goče je ubežati čutnim zaznavam, omama se ti vidi kot nekaj silnega, proti čemer se spočetka še boriš, toda naposled opustiš slehern odpor. Svobodno razpolaganje z lastnim jazom upade, odneha, do odločitve vobče ne prideš, osebnost stopi v ozadje. Toda to, kar doživiš, ti je jasno, da celo jasnejše od onega, kar doživljaš v normalnem stanju.

Zares je pravo čarobno mamilo, ki nam ga daje nepomembni kaktus, a dobro je, da ga ni lahko dobiti. Tudi še ni ustanovljeno, ali vede stalno uživanje meskalina do zastrupljenja z vsemi sla-

bimi posledicami na duhu in telesu. Verjetno; zakaj le izjemoma potečejo toli globoko posegajoče preuglasitve možganskega delovanja brez vsake škode.

(Anglo American N. S., Copyright)

Ulrik Kollbrunner

Na obisku pri Igorotih

Sklenil sem napraviti izlet in sem ob enajstih zvečer sedel v vlak, ki me je ob šestih zjutraj pripeljal v Damortis na vznožju gorovja. Avtomobil, ki smo ga bili naročili, je že čakal na nas. Že oddaleč so se vile pred našimi očmi krivuljaste poti, ki gredo v serpentinah navzgor in čez katere drže pogostoma leseni viseči mostovi. Medpotoma smo srečavali domače prebivalstvo, črede na paši, zdaj pa zdaj nam je oko obviselo tudi na vrtovih s povrtnino in na riževih poljih. V globelih pod nami se je divje podila hudoorna voda, noseča s seboj debele skale. Romantika pokrajine me je v marsikaterem predelu spominjala Švice.

Tod okoli prebivajo napol divji Igoroti, ki so tako utrjeni, da kljub nizki temperaturi niso oblečeni. Pokrivajo se samo z ozkim pasom, ki si ga zapno ob boke. Le »boljši« med njimi oblačijo nekakšen jopič iz tankega blaga, kakor iz svile.

Igoroti, ki smo jih srečavali medpotoma, so gnali prašiče v dolino. Tu in tam je nesel krepak mož prase na hrbtu. Dvokolesna vozila so vlekli zebru, nekakšni bivoli teh krajev. Srečavali smo tudi matere, ki so nosile deco v vrečah na hrbtu.

Čim višje smo se vzpenjali, tem bujnejša je postajala vegetacija. Naposled je izginilo listnato drevje. Zamenjali so ga iglavci.

Baguio

Prevozili smo 35 km daljave in smo izstopili v hotelu, kjer nam je prav dobro teknil zajtrk. Servirali so nam ga po angleškem vzorcu, samo da so priložili še banane in jagode. Najel sem sobo, s katere se je odpiral diven razgled na vrtove in drevorede, sredi katerih se je srebrilo jezerce. Onstran parka stoji večja skupina lepih hiš, ki so pozidane na dveh gričkih. Tam je tudi observatorij in dominikanski samostan.

Američani so napravili iz Baguia letovišče, ki leži kakih 1500 m nad morjem. Oficirji so nastanjeni v posebnem hotelu, ki razpolaga z vsemi udobnostmi. Vojaki stanujejo v barakah, ki so zelo snažne in prijetne. Tudi učitelji in učiteljice imajo tu svojo počitniško kolonijo, ki jim za mal denar nudi obilo razvedrila. Baguio vidno narašča; na vseh koncih in krajih se stavijo nove palače, čeprav skoro samo iz lesa, ki je tukaj najdostopnejši material.

Ogledal sem si sadovnjake, ki so zelo vabljivi in mični. Čuditi sem se moral toliko spretnosti, ki jo seveda pospešuje tropsko podnebje. Hrbti planin so do višine 3000 m poraščeni z vsakovrstno zelenjavo. Vrtove obdelujejo večinoma Kitajci, prodajo na debelo pa posredujejo belokožci, Američani in Evropci.

Baguio živi izključno od tujcev. Domačin hodijo zgodaj spat, da zjutraj lahko rano vstanejo. Dolžnost pa poznajo samo eno, in ta je vseskozi posvečena gostom.

Temperaturna razlika med pristaniščem Manilo in Baguiom je zelo občutna. V februarju sicer nisem potreboval mreže zoper komarje, pač pa sem se moral pokriti z dvojno odejo in še me je zeblo, da nisem mogel zaspati vso dolgo noč. No, tolažil sem se z mislijo, da je bila ta zima izredno ostra ne le na mojem potovanju, ampak tudi v Evropi, kjer pišejo, da ni bilo takega mraza že najmanj 25 let.

Po skromni poti smo napravili izlet k dominikanskemu samostanu, kjer nas je sprejel častiti pater, ki pa ni umel niti besedice angleški, niti španski. Zato mu je prišel na pomoč mlad mož. Ta je k sreči govoril angleški in nam razkazal vse, kar smo želeli. Samostan razpolaga s sto prostori, vendar ima v tem času (meseca februarja) komaj pet prebivalcev, in še ti so mehihi. Šele aprila se začne polniti celice, ki so v maju in juliju popolnoma